

BRIEF

Het Centrum voor Kerkelijke Heraldiek in Nederland verklaart dat

Daarbij voor het Gilde van het Heilig Sacrament van Nierwaert te Breda, opgericht in 1463 en wederopgericht op 19 juni 2003, is bevestigd het bovenstaande wapen, waar van de beschrijving luidt als volgt:

Azuur, een zon van goud belegd met een schijf van keel, die op zijn beurt is belegd met een gouden schijf houdende een versmald lijnkruis van sabel waarop een druppel van keel.

Geregistreerd te Eelde, 19 juni 2013, no..1.....

Andrew Lee

10 JAAR Gilde van het Heilig Sacrament van Niervaert te Breda

Anders Daae

Ter gelegenheid van de 10^e verjaardag van de heropricting van het Gilde van het Heilig Sacrament (Collegium Sancti Sacramenti Niervaertensis) vond ik het gepast enige aandacht te besteden aan het heraldisch aspect daarvan.

INLEIDING

Het Gilde van het Heilig Sacrament van Niervaert is een historisch broederschap dat in 1463 gesticht is rond een mirakel dat plaats vond te Niervaert, het tegenwoordige Klundert: “*die Gilde vanden heilighen ghebenediden Sacramente van miraculen en vand Nyeuwervaert*”.

Het mirakel dat zich aldaar voltrok betrof de vondst van een hostie die door turfstekers/zoutwinners omstreeks 1300 opgedolven werd en bij de aanraking door mensenhanden spontaan ging bloeden. De vondst werd naar de kerk gebracht om daar uitgesteld te worden voor de op gang komende stroom pelgrims. Klundert is gelegen in het afwateringsgebied van West-Brabant naar het Hollands Diep. Een betere afwatering en een betere toegang tot Breda wegens toenemende handel per scheepvaart noopten de bestuurders tot het graven van “de nieuwe vaart”. Deze streek werd vaak geteisterd door overstromingen. Het Mirakel kwam zeer goed van pas om de geteisterde bevolking geestelijke berusting en weerstand te verschaffen. In 1449 liet *Jan IV van Nassau* de hostie naar Breda overbrengen na ruggespraak en toestemming van de bisschop van Luik in wiens bisdom Breda toendertijd lag. In de dichter bevolkte centraal gelegen stad en omstreken was de Heilige Hostie dienstbaarder aan bevolking, en waren de inkomsten gunstiger voor de kerkelijke- en burgerlijke overheid dan in een drassig afwateringsgebied. Dat het Mirakel van groot belang was blijkt uit het feit dat de vinder bekend is: *Jan Boutaen*. De oprichting van een gilde voor het Mirakel vond plaats in 1463. Volgens de officiële gildenkaart van Breda waren de initiatiefnemers de pastoor van Breda, *Meester Jan van Leckerkerck* en *Meester Willem van Alphen* “*doctor in den rechten ende pastoor vand kercken van Breda*”. Het Gilde had de verering van het Heilig Sacrament ten doel en dit te bevorderen door opluistering met godsdienstige vieringen en processies.

In de tijd van de Reformatie, tijdens een beeldenstorm in 1566 raakte de hostie zoek en de activiteiten van het Gilde werden omstreeks 1590 gestaakt. Officieel is het Gilde echter nooit opgeheven. Een hernieuwde belangstelling voor het Mirakel vond plaats in 1994 toen op 23 oktober een broederschap van het Heilig Sacrament werd opgericht als seculiere vereniging. Op 19 juni 2003 werd dit Broederschap opgeheven onder gelijktijdige oprichting van het Gilde van het Heilig Sacrament van Niervaert, nu als private kerkelijke instelling waarbij de kerkelijke rechtspersoonlijkheid (canon 116 §2 van de Codex Iuris Canonici) door de bisschop van Breda, *Mgr Dr M.P.M. Muskens* werd verleend. Op instigatie van het Bisdom Breda werd het *Centrum voor Kerkelijke Heraldiek in Nederland* verzocht te adviseren over een wapen, dit zou zich verder uitstrekken voor het ontwerp voor de benodigde attributen en de algemene huisstijl¹.

OVERWEGINGEN DIE GELEID HEBBEN TOT HET GilDEWAPEN

Dit wapenontwerp toont overeenkomst met de monstrans als kerkelijk gebruiksvoorwerp, waarbij het Heilig Sacrament het middelpunt vormt van de zon². De druppel van het Heilig Bloed midden op de hostie wijst naar het wonder te Niervaert. De blauwe achtergrondkleur verwijst naar de Moeder Gods, de Heilige Maagd Maria, de moeder van Jezus. De bloedende hostie ligt op een rode schijf die naar de kleur van het Heilig Hart verwijst.

Het wapen wordt als volgt omschreven:

Azuur een zon van goud belegd met een schijf van keel, die op zijn beurt is belegd met een gouden schijf houdende een versmald lijnenkruis van sabel waarop een druppel van keel.

Het wapen is recent geregistreerd in het register van het Centrum voor Kerkelijke Heraldiek in Nederland.

---

¹ De huisstijl bevat o.m. Richtlijnen inzake het gebruik van het wapen, op attributen, uitvoering en lettertype, het processie vaandel, het zegel, gildemantel en baret, het gildejuweel, de draagspeld, het briefpapier, en het slotadvies. Informatie is verkrijgbaar bij het Gilde en het Centrum voor Kerkelijke Heraldiek.

² Het Heilig Sacrament is het Lichaam van de Christus, de Gezalfde, die als Jezus uit het Huis van David en Abraham, (en verder terug in de tijd), stamde. De Christus is de zoon van God de Vader, die Hemel en aarde geschapen heeft en de mondiale bron is van het Eeuwig Leven. De zon is de "Eeuwige Levenbrenger" en staat centraal bij alle godsdiensten, "Sol Invictus". Licht van Christus: men denkt hierbij aan Pasen en Kerstmis, zowel in de Christelijke tijd daarvoor. Het zonnesymbool wordt o.m. toegeschreven aan de Mitrascultus, maar de niet diepergravenden gaan dan voorbij aan de Zonnecultus die naast de Mitrascultus bestond. De invloed is immer verreikend geweest: ook in de Christelijke cultuur was de invloed merkbaar. (Zonnelied van St Franciscus). Zie ook de dissertatie van Steven Ernst Hijmans aan de Rijksuniversiteit te Groningen. (2009).